

Hlavní předválečný výrobce samonabíjecích pistolí v Československu, Česká zbrojovka Strakonice, navázala na svoji tradici i v poválečných letech. Jen nakrátko se vrátila k výrobě předválečných typů samonabíjecích pistolí – ČZ vz. 24 a vz. 27. Současně začaly, pod vedením zkušeného zbrojního konstruktéra Františka Myšky, vývojové a konstrukční práce na nové armádní pistoli.

Směrnice hlavního štábu pro vývoj ručních palných zbraní z r. 1946 předpokládala návrat k poválečné pistoli vz. 38 (obr. 1), přestavěnou pro sovětský náboj 7,62 mm Tokarev. To byl požadavek nespelnitelný, neboť použít tak silný náboj pro pistoli s neuzamčeným závěrem bylo nemožné. Protože mezi odborníky již tehdy panoval názor, že pro armádní pistoli je svými vlastnostmi nevhodnější náboj 9 mm Parabellum, konstruovala se nová zbraň pro tento náboj.

Koncem r. 1948 se zkoušely první tři prototypy: ČZ 471, ČZ 481 (oba s uzamčením systému Browning) a ČZ 482 s uzamčením pohyblivými válečky. Po prvních zkouškách se zájem soustředil na poslední prototyp. Do jara 1950 se zkoušely další vzorky této pistole s některými úpravami, už pod novým označením – ČZ 491. Zatím došlo, v souvislosti s unifikací výzbroje se Sovětskou armádou, ke změně celé zbrojní koncepce naší armády, čímž byl ovlivněn její další osud. V květnu 1950 byly zastaveny přípravy k sériové výrobě a vývoj se přeorientoval na 7,62 mm náboj. Pistole, přestavěná pro tento náboj, dostala označení ČZ 513. Při jejích zkouškách v září 1951 nebyly výsledky příznivé. Zbraň nedosahovala požadované přesnosti střelby a vyskytly se i závady v její funkci za ztížených podmínek. Nebyla také důvěra ve spolehlivost originálního systému uzamčení zbraně. Celkově pistole ČZ 513, ve srovnání se sovětskou pistolí Tokarev, nedopadla úspěšně a začalo se proto dokonce uvažovat o zavedení licenční výroby sovětské pistole.

Vývoj však pokračoval a vzorky s různými úpravami se zkoušely až do začátku r. 1952. Po úspěšných výsledcích zkoušek byla pistole zavedena do výzbroje ČSLA pod označením „7,62 mm pistole vz. 52“ (obr. 2).

Je to samonabíjecí zbraň, na principu zpětného rázu, s krátkým zpětným pohybem hlavně. Má originální systém uzamčení, pomocí dvou volně uložených uzamykacích váleček. Hlaveň je v oblasti nábojové komory zesílena a rozšířena směrem dolů. Zesílení je opatřeno vybráním pro uzamykací trn, který je pevně spojen s objímkou, navlečenou na hlavní. Boční stěny zesílení hlavně jsou opatřeny lůžky, ve kterých jsou volně pohyblivé uloženy uzamykací válečky. Odpovídající válcová lůžka jsou vyfrézována také zevnitř, v bočních stěnách pouzdra závěru. Po výstřelu se, vlivem zpětného rázu, začne hlaveň s uzamčeným závěrem pohybovat dozadu. Mezitím, co střela prochází hlavní, uzamčený komplex překoná dráhu s (obr. 3). Týlní plocha hlavně

narazí na tělo zbraně a zastaví se. Během tohoto pohybu se uzamykací trn nepohyboval, proto se uzamykací válečky dostaly do oblasti jeho zesílené části. Pouzdro závěru se závěrem zatlačí válečky do volného prostoru. Tím ale vyjdou uzamykací válečky z vybrání v pouzdru závěru a závěr se může dále pohybovat již samostatně. Při tomto pohybu dojde k vyhození prázdné nábojnice, natažení kohoutku a zasunutí nového náboje do komory zbraně. Během poslední fáze pohybu pouzdra závěru vpřed, začne čelní plocha závěrového trnu tlačit před sebou hlaveň. Ta se posune opět dopředu a tlačí na rozšířenou část uzamykacího trnu. Jeho rozšíření částečně vytlačí uzamykací válečky z lůžek v zesílení hlavně. Uzamykací válečky zasahují jednou polovinou do lůžek v hlavní, druhou polovinou do vybrání v pouzdru závěru a uzamykají tak obě tyto části pistole. Spoušťové ústrojí má dvojitý chod – střelba je možná s ručním napínáním kohoutku nebo s napínáním spouští. Úderník má automatickou pojistku: je stále zajištěn, dokud nedojde ke stlačení spouště. Tím je zbraň zabezpečena proti náhodnému výstřelu i při eventuálním pádu na kohoutek. Manuální pojistka má polohu „odjištěno“, označenou červenou tečkou, „zajištěno“ a třetí nestálou polohu, která slouží k bezpečnému vypuštění kohoutku bez výstřelu i při náboji v komoře.

Zbraň se rozkládá pomocí tlačítka před lučičkem a prodlouženého dna zásobníku. Povrch zbraně je matný, šedě fosfatový. Střenky jsou bakelitové a na těle pistole je drží třmenová pružina, obepínající hřbet rukojeti. Příslušenství tvoří pouzdro, vytěrák, dva zásobníky a nosný řemen.

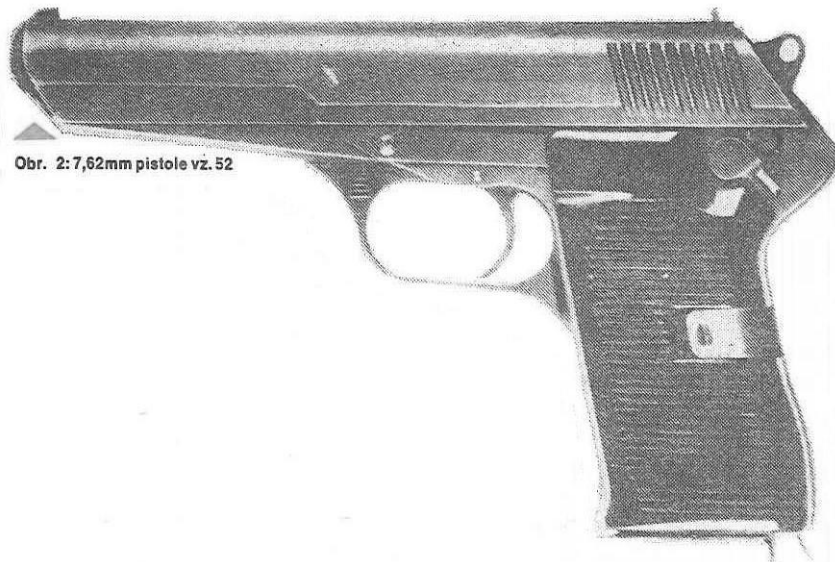
Pistole je určena k osobní obraně střelbou, na vzdálenost do 50 m. Střela výkoného pistolového náboje 7,62 mm Tokarev, s lahvicovou nábojnicí, má značnou počáteční energii (665J), velkou ústovou rychlost ($480 \text{ m} \cdot \text{sec}^{-1}$) a maximální doštel 1800 m. Hmotnost zbraně bez nábojů je 950 g, délka zbraně je 211 mm. Hlaveň, 120 mm dlouhá, má čtyři pravotočivé drážky. Náboj má hmotnost 10,6 g, střela 5,5 g, plný zásobník 170 g. Praktická rychlost střelby je 32 ran za minutu.

Tato pistole je již 31 let ve výzbroji ČSLA a praxe potvrdila její dobrou funkční spolehlivost i v obtížných podmínkách. Celkem příznivě je hodnocena i zahraničními odborníky i když pochopitelně vývoj v této oblasti dále pokračuje.

Ing. Jiří Fencel

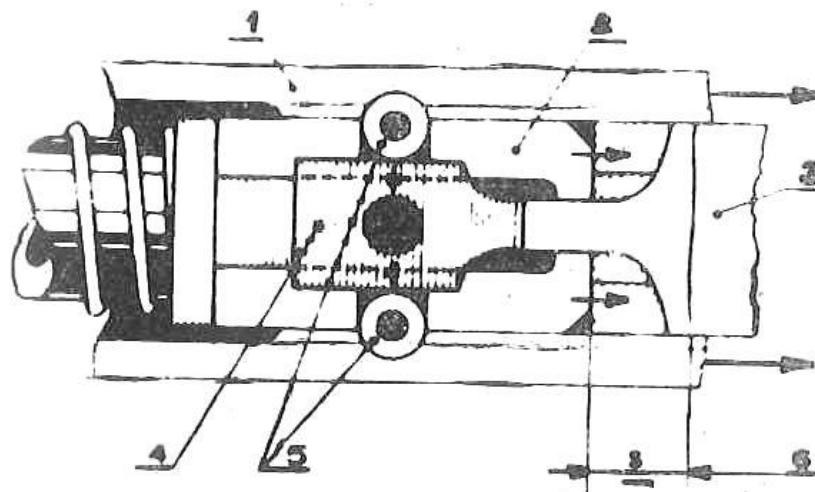
časopis ATOM

(Armádní technický a obrazový magazín)

Obr. 2: 7,62mm pistole vz. 52

Obr. 4: Jednotlivé části 7,62mm pistole vz. 52

Obr. 3: Schéma uzamčení pistole vz. 52:
 1 – pouzdro závěru, 2 – zesílení pod komorou hlavně, 3 – tělo pistole, 4 – uzamykací trn, 5 – uzamykací válečky, 6 – dráha (s) potřebná k uzamčení